

PÄÄKIRJOITUS – PUHEVIESTINTÄ TEEMANA

Tämä *Puhe ja kieli* lehti on puheviestinnän teemanumero. Puheviestintä tieteenä pyrkii ymmärtämään ihmisten puhumalla tapahtuvaa viestintää. Tarkasteltavana ovat kaikki viestintätilanteet, joissa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Puheviestintä pyrkii lähestymään vuorovaikutusta kokonaisvaltaisesti ottaen tasavertaisesti huomioon verbaalisen ja nonverbaalisen viestinnän sekä puhumisen ja kuuntelemisen.

Puheviestinnän teoreettinen perusta on ensisijaisesti viestintätieteellinen, mutta tutkimuskohteet ovat usein lähellä muita puhetieteitä. Viestintätieteiden näkökulmasta puheviestinnän tarkastelu on mikrotason tarkastelua, koska se on kiinnostunut yksilöiden viestinnästä. Puhetieteiden näkökulmasta puheviestintä usein operoi makrotasolla, koska tarkastelu kohdistuu ennemminkin viestintäsuhteisiin, puhetilanteisiin tai puheen seurauksiin kuin vaikkapa sanoihin, ääneen, lauseisiin tai puheen tuottamiseen. Keskeisiä osa-alueita ovat esiintyminen, ryhmäviestintä sekä ihmisten välinen sosiaalinen vuorovaikutus niin läheisissä ihmissuhteissa kuin satunnaisissakin kohtaamisissa.

Puheviestinnän tieteelliset juuret ovat antiikin retoriikassa. Myös moderni puheviestintätiede Yhdysvalloissa syntyessään keskittyi aluksi julkisten puheiden tarkasteluun. Suomessakin puheviestintä on kehittynyt käytännön lähtökohdista. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa oli suuri tarve opettaa ihmisiä paremmiksi puhujiksi ja suomen kielen käyttäjiksi. Alan suomalaisen tutkimuksen syntyessä 1980-luvulla käytännön kysymykset usein ohjasivat tutkimuksen suuntaan. Tieteenalan käytännönläheinen historia on toisinaan jo taakka, kun puheviestintä edelleen toistuvasti nähdään oppiaineena, jonka tavoitteena on ainoastaan kehittää ihmisten puheviestintätaitoja. Puheviestinnän tutkimus pyrkii kuitenkin ilman erityisiä koulutusellisia tavoitteita ymmärtämään, miksi ihmiset puhuvat siten kuin puhuvat ja millaisia vaikutuksia ihmisten viestinnällä on.

Tässä lehdessä perinteisintä puheviestinnän tutkimuksen näkökulmaa edustaa Marja-Leena Hyvärisen, Nina Katajavuoren, Paavo Tanskasen ja Emma Kostiaisen artikkeli, joka käsittelee puheviestintätaitojen oppimista. Artikkelitarkastelee farmaseuttipöytäkirjojen käsityksiä vuorovaikutusosaamisesta ja oppimisesta. Artikkelin tekee hyvin ajankohtaiseksi se, että puheviestinnän oppimista tarkastellaan työssä harjoittelun näkökulmasta. Artikkelitarkastelee ajankohtaiseen kysymykseen tietyn profession ainutlaatuisista viestinnällisistä piirteistä. Artikkelitarkastelee ajatuksia myös muiden asiakaspalvelutyötä tekevien tarvitsemista puheviestintätaidoista, esimerkiksi logopedien vuorovaikutustaitojen oppimisesta.

Saila Poutiaisen ja Eila Isotaluksen artikkelit käsittelevät puheviestinnän ilmiötä kahden kulttuurin näkökulmasta. Saila Poutiainen pureutuu yhteen interpersonaalisen viestinnän, eli läheisiä ihmissuhteita käsittelevän viestinnän, käsitteeseen – deittaamiseen. Hän avaa tätä käsitettä sekä yhdysvaltalaisen että suomalaisen kulttuurin näkökulmista. Artikkelissa onnistutaan löytämään mielenkiintoisesti laajempia yhteyksiä interpersonaalisen viestinnän teoreettisten näkökulmien kulttuurisidonnaisuuteen. Eila Isotalus tutkii artikkelissaan suomalaisten ja meksikolaisten keskinäistä viestintää työelämässä. Artikkelitarkastelee kahden kulttuurin kohtaamia konkreettisten esimerkkien kautta hahmottaen myös puhekulttuurien yleisiä piirteitä.

Pekka Isotaluksen ja Eeva Aarnion artikkeli medioidun vaalikeskustelun mallista

liikkuu mediaesiintymisen ja poliittisen viestinnän tutkimusalueilla. Tutkimus yhdistää sekä puheviestinnän että politiikan tutkimuksen näkökulmat. Artikkelit on esimerkki puheviestinnän tutkimuksen yhteiskunnallisista sidoksista.

Tämän numeron artikkelit käsittelevät puheviestintää läheisissä ihmissuhteissa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Kirjo on mukavan laaja. Tämä numero koostuu kokonaisuudessaan aiemmin kovin harvoin lehden palstoilla nähdyistä aihepiireistä, joita *Puhe ja kieli* lehden toimittajat numerossa 1 / 2004 nimenomaan toivovat lehteen.

Nykytilanteessa puheviestintä kokee muut viestintätieteet enemmän kodikseen kuin puhetieteet. Toivottavasti tämä lehti on osaltaan rakentamassa siltaa puheviestinnän ja muiden puhetieteiden välille eli auttaa näkemään tieteenalojen yhteisiä kiinnostuksen kohteita, mutta auttaa myös ymmärtämään ja tunnustamaan toisen näkökulman erilaisuuden – ja jopa sietämäänkin sitä. Toivottavasti tulevaisuudessa puheviestintä voisi olla mainittuna yhtenä *Puhe ja kieli* lehden käsittämistä tieteenaloista, sillä onhan todellakin yhteisinä kiinnostuksen kohteina puhe ja kieli.

Pekka Isotalus

Teemanumeron toimittaja